

Kriza parlamentarizma.

Odkar imamo ustavo je bila Davidovičeva vlada prva, ki je imela za seboj pravo večino parlamenta. — Prejšnje vlade so si »večino« jemale od ostankov parlamenta, to je brez močne skupine komunistov od enih do drugih volitev in brez Radičevcev, katere je v prvi vrsti Jugoslovanski klub odvrnil od dolgotrajne abstenenčne politike. Kakor so radikali z lažjo in nasiljem nasprotovali parlamentarnemu sodelovanju HRSS, tako so nastopili tudi proti prvi vladi s pravo večino celega parlamenta.

Davidovičeva vlada je podala ostavko, za katero pa iz parlamentarnega stališča ni bilo nobenga stvarnega razloga. Ta ostavka je bila gotovo podana v prepričanju, da se ne bo od nobene strani kršil po tolikem času uvedeni parlamentarizem. Potek dogodkov in krize v nedeljo in zlasti še v ponedeljek je pa proti temu pričakovanju postavil vprašanje, ali smo še sploh parlamentarna država ali je pa tudi to določilo ustave zgolj fraza. Razvila se je borba, kakoršne še nikdar ni bilo ob nobeni krizi. Delalo se je z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi in gaženjem ne samo parlamentarnih običajev, ampak so opustili najprimitivnejša načela dopustne taktike. Grozilo se je odkrito in prikrito posameznim voditeljem parlamentarne večine in izvrševal neverjeten pritisk, vse to edino v namenu, da se razbije večinska fronta bojnikov za sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci proti braniteljem korupcije in nezakonnosti, da bi pristali na markiranje, ki je nekaterim potrebno za to, da se izvrši faktično državni preobrat. Kajti ni dvoma, da je v gotovem trenutku prevladovala tendenca, da se proti jasno odrejeni parlamentarni večini in volji celokupnega SHS ljudstva vzpostavi krvavi režim in neustavna vlada P. P.

Radikali hočejo v vlado. Parlamentarna večina temu ne nasprotuje, noče in ne sme pa radi odgovornosti pred narodom popustiti od svojega programa.

Predstavniki parlamentarne večine so zahtevali kot pogoj za koncentracijsko vlado od radikalov garancije, ker so radikali že večkrat zatrjevali, da so za sporazum, ko je pa prišlo do stvarnega položaja in do rešitve, je vsikdar radikalna stranka odstopila od sporazuma, tako na primer v slučaju vlade Stojana Protiča in pred tremi meseci v slučaju z Ljubo Jovanovičem. Ti garancijski pogoji so: Odstranitev iz radikalne stranke vseh onih članov, ki so proti mirnemu bratskemu sporazumu med Srbi, Hrvati in Slovenci, in odstranitev vseh znanih korupcionistov in onih, ki niso za mir in zakonitost, temveč za nasilje in za oboroženo obračunavanje političnih vprašanj. Radikali so vsa ta jamstva odbili ter stavljali od svoje strani za parlamentarno večino naravnost poniževalne predloge in pogoje, ki dokazujejo, da vodstvo radikalne stranke tepta in zasmehuje poštenje in sporazum ravno tako, kakor za ves kulturni svet merodajna parlamentarna načela. Parlamentarna večina je izdala o položaju sledečo objavo:

»Glavna naloga nove koncentracijske vlade je imela biti pripravljajanje končnega sporazuma Srbov, Hrvatov in Slovencev. Delalo se je na tem, da se hrvatski predstavniki aktivno udeležijo vodstva državnih poslov, priznavajoč tako sedanje legalno stanje do uditve končnega sporazuma in prevzemajoč odgovornost za vlado pri utrjevanju reda. Predstavniki parlamentarne večine, v želji, da za sodelovanje pri velikem delu notranje konsolidacije in sporazuma Srbov, Hrvatov in Slovencev, pridobijo tudi one elementne skupščinske opozicije, za katere se je mislilo, da načelno sprejemajo idejo ravnopravnega sporazuma tako, kakor ga razume skupščinska večina, so poskušali sporazumno s predstavniki radikalne stranke sestavo širše koncentracijske vlade. V teku sporazumevanja so predstavniki skupščinske večine konstatirali: da se z radikalne strani stavlja pogoj enakopravnemu sodelovanju enega dela skupščinske večine in to baš hrvatskega, s predhodnimi izjavami in obveznostmi in da se istočasno zahteva, da na tem delu sodelujejo tudi oni elementi radikalne stranke, ki so se z besedo in delom izjavili proti enakopravnemu sporazumevanju in katere vsa javnost smatra kot odkrite in odločne nasprotnike sporazuma, da ne spominjamo posebnih razlik z ozirom na ostala vprašanja, ki so tvorila osnovo politike sedanje vlade kakor so: strogo spoštovanje zakonitosti in reda, enakopravnost vseh državljanov in neusmiljeno preganjanje korupcije. Predstavniki parlamentarne večine smatrajo, da je tako držanje in postavljanje teh pogojev dokaz, da obstoji med predstavniki parlamentarne večine in predstavniki radikalne stranke temeljna razlika z ozirom na pota in metode, s katerimi se more doseči sporazum Srbov, Hrvatov in Slovencev, kar je imelo biti glavna naloga ravno nove vlade. Predstavniki parlamentarne večine smatrajo, da morajo biti žrtve in popuščanja od obeh strani.

Med pogajanjem na dvoru in ustvarjanju raznih kombinacij so pa narodni poslanci čakali na redno zasedanje parlamenta, ki je bilo določeno za ponedeljek,

10. uro predpoldne. Čakali so in čakali do 6. ure zvečer, ko je parlamentarna večina sklenila, da se ne glede na pogajanja na dvoru in na zavlačevanje radikalov vrši seja in izvršijo ustavne določbe. Večina je radikale kot parlamentarno skupino dovolj upoštevala, ko jim je ponujala še za naprej mesto skupščinskega predsednika. Radikali so pa zahtevali celo staro predsedništvo. Večina na to ni pristala in volitve skupščinskega predsedništva so izpadle takole: predsednik Ljuba Jovanovič (radikal), I. podpredsednik dr. Maček (HRSS), II. podpredsednik dr. Hohnjec (Jugoslovanski klub), tajniki: Kremžar (Jugoslovanski klub), Bačinič (HRSS), Čičević (demokrat), Alič (musliman). Predsednik Jovanovič, za katerega je glasovala tudi večina, je dobil 233 glasov, 25 glasov je bilo pa razcepljenih. Drugi člani predsedstva so bili izvoljeni s 147 do 150 glasovi, dočim so dobili P. P. protikandidati po 88 do 92 glasov.

Ob navzočnosti tujih diplomatov in novinarjev je to glasovanje pokazalo, kje je prava večina. To glasovanje je pokazalo, kako neumestno je krizi sporazuma dodajati še krizo parlamentarizma. Tujci so si mislili svoje, in bodo to tudi povedali svetu, kjer je parlament prvi, pa naj si bodo države monarhistične ali pa republikanske.

Politične beležke.

Predsedstvo skupščine. Parlamentarna večina je da la radikalu Ljubi Jovanoviču predsedniško mesto skupščine, ker je to že poprej obljubila in pa za to, da se dobi prava slika narodne skupščine. S tem, da so dobili predsedniško mesto, so radikali pravično upoštevani kot velika parlamentarna skupina. Drugače je pa skupščina v rokah večinskega bloka in če bi se tudi sestavila kaka vlada proti njemu, bo skupščina še vedno čvrsto na braniku sporazuma in poštenja.

Volitev finančnega odbora. Danes dopoldne se vrši volitev finančnega odbora, kakor je to napovedal predsednik skupščine na prvi seji v ponedeljek zvečer. Cela skupščina — tudi radikali — je sprejela to brez ugovora, včeraj so pa radikali začeli zopet po svoje tolmačiti poslovnik, češ, da predvideva samo konstituiranje skupščine, volitev odborov pa ne. Radikali zahtevajo odgo-ditve skupščine do rešitve krize. Večina pa smatra volitve odbora za interno stvar skupščine ter jih hoče izvesti tudi brez vlade.

V posebne svrhe pripravljajo orožje. Zadnjič smo posneli »Hrvatovo« vest o odkritem orožju pri okrajni oblasti v Glini. Za to orožje je zvedel poslanec Markovič ter dosegel, da je šef oddelka za notranje zadeve v Zagrebu dr. Gojkovič tudi izvedel preiskavo. Orožje je dala vojaška oblast z dopisom, naj se hrani »za dobro znane namene«. Poročilo »Hrvata« sta sledila dva uradna popravka in sicer eden v drugih listih, drugi pa v ponedeljkovi številki »Hrvata«. Dr. Gojkovič sicer popravlja, a ne more zatajiti najdenega orožja in sicer vojaškega orožja, ki je bilo pri civilni upravi, kar se ne bi smelo niti v vojnem času zgoditi, — deponirano v gotove namene. Popravek zavrača trditve o vojaškem dopisu glede razdelitve orožja dobrovoljcem in drugim zaupnim osebam, a kaj izda celo popravljanje in zavijanje, ko se je orožje res našlo ter je to tudi uradno priznано in ko smo že vajeni na vsakovrstne neresnične popravke. Zaboji orožja in municije se ne dajo na hitro stlačiti v žep kakor kak dopis. — V Glini najdeno vojaško orožje dobro osvetljuje javni spor med ministrom Nastas Petrovičem in bivšim vojnim ministrom generalom Hadžičem. Nastas Petrovič je jasno in odločno izjavil, da ima poročila svojih organov o razdeljevanju vojaškega orožja po gotovih krajih, in med gotove osebe in organizacije. Posebej je še pokazal na oboroženo orjuno v Sloveniji in Liki. Kakor jasno je govoril Nastas Petrovič, tako nejasne in negotove so bile generalove izjave. General pravi, da vojaške oblasti niso razdeljevale orožja. S tem seveda še ni rečeno, da orjunci in drugi nimajo vojaškega orožja. Vojaška oblast lahko, kakor se je izkazalo v Glini, pošlje orožje civilnim organom in ti ga razdelijo, da se potem lahko reče, vojaške oblasti niso delile orožja. Ko je general povedal, da vojaške oblasti niso nacionalističnim organizacijam delile orožja, je pa še dodal, da pričakuje iz Like še posebno »izvestje«. — Da se je orožje delilo in pripravljalo v svrhu pokolja med državljanji, je pa gotovo tudi po vsem tem, kar je Pašič z drugimi člani svoje politične družbe vred govoril o politiki s krvjo in silo.

Po svetu.

Konferenca zavezniskih finančnih ministrov. Začetkom prihodnjega mesca se bo sestala v Parizu konferenca finančnih ministrov vseh zavezniskih držav. — Glede sklicanja te konference je bilo dogovorjeno že na konferenci v Londonu. Dne 27. t. m. se sestanejo v Parizu finančni strokovnjaki Francije, Belgije, Anglije in

Italije, da pripravijo gradivo za konferenco finančnih ministrov.

Razpust nemškega državnega zbora. Ker je akcija državnega kanclerja v svrhu razširjenja državnega kabineta ponesrečila, je dr. Marx v soglasju z ostalimi člani vlade naprosil državnega predsednika za razpust državnega zbora. Državni predsednik je na to podpisal naredbo, s katero se državni zbor razpušča. Naredba se glasi: Parlamentarne težkoče onemogočujejo nadaljni obstoj sedanje državne vlade in obenem sestavo nove vlade na temelju doslej izvajane notranje in zunanje politike. Na temelju člena 25. državne ustave razpuščam zato državni zbor. — Državni predsednik Ebert.

Francoska vojska. Pri razpravi o vojnem proračunu je izjavil francoski vladni predsednik, da se je efektivna francoska vojska zmanjšala za 14 tisoč ljudi in da bi se zmanjšala še bolj, če ne bi bilo sporov in uporov v Siriji. Tudi radi dogodkov v Maroku je potrebna velika pozornost, da ne bi trpela francoska cona. Dokler trajajo marokanski nemiri, ni mogoče zmanjševati francoske vojske, ki ima sedaj efektivno število 64 tisoč mož in od teh itak samo 20 tisoč Francozov, dočim so vsi drugi iz kolonij. Razpravljalo se je ob tej priliki tudi o skrajšanju vojne dobe in sam vojni minister je predložil, naj se skrajša na eno leto.

Francoski radikalno-socialistični kongres. V zaključek radikalno-socialističnega kongresa je bil prirejen svečan banket, ki sta se ga udeležila tudi predsednik zbornice Painleve in ministrski predsednik Herriot. — Painleve je v svojem govoru poudarjal težkoče zunanje in posebno notranje politike, kjer je treba vzpostaviti še gospodarsko in finančno ravnovesje. »V Franciji živimo, kakor na ladji. Potrebni so naporji vseh, da se vzdržimo na površju.« Painleve je končal z apelom na vse republikance Francije naj se strnejo k skupnemu delu za bodočnost. Za njim je govoril Herriot in podal orise celokupnega zunanje in notranjepolitičnega programa vlade, ter še posebej omenil težavno stališče francoske delegacije na londonski konferenci. Priključil se je predgovornikovemu apelu in izrazil upanje v srečen razvoj Francije.

Kandidati v Angliji. V celi Angliji je sedaj za volitve, ki se vršijo 29. t. m. prijavljenih 1024 kandidatov. To je za 40 kandidatov manj kot pri prejšnjih volitvah. Od teh postavljenih kandidatov odpade na konservativce 533, na delavsko stranko 485, in na liberalce 340 kandidatov. Ostalo pa so postavili komunisti, irski nacionalisti, 12 neodvisnih in končno še 17 konstitucionalcev, ki so pa zvezani s konservativci. Med kandidati je 41 žen in sicer pri delavski stranki 29, pri konservativcih pa 12.

Notranje politične razmere v Španiji. Režim španskih generalskih diktatorjev se bliža svojemu koncu. — General de Rivera namerava dati sestaviti vlado po kakih civilni osebi, ki ni politično preveč eksponirana. — Samo težko je koga najti, ki bi hotel prevzeti na sebe odgovornost ter tudi znal markirati nekak nepristranski režim, ki bi pa bil v resnici še vedno odvisen od generalov. V Maroku doživljajo Španci težke čase in neuspehi in sedaj je zopet eden vrhovnih komandantov španske armade podal ostavko in na njegovo mesto misli stopiti sam general de Rivera.

Poklicni vojaki proti vojni. Ni še dolgo, ko so stali na čelu protivojnega gibanja sami pisatelji, filozofi in sploh ljudje, ki se vojne ali niso nikdar udeleževali ali pa so imeli od nje vedno največjo škodo. Pacifistični pokret je pod takim vodstvom čisto naravno še bolj izgledal kot utopija. Danes je pa veliko resnejši, ker stojijo v njegovih prvih vrstah tudi poklicni vojaki in pravi vojaški strokovnjaki. Na 23. mirovnem kongresu v Berlinu je par izkušenih poklicnih vojakov javno nastopilo proti vojni, so pa še drugi, ki aktivno sodelujejo v boju proti vojni in za mir. To niso oficirji, ki so nalezeli na razočaranja v svojem poklicu, ampak to so stari, preizkušeni možje, ki so dosegli najvišje vojaške časti ter so bili tudi ovenčani z najrazličnejšimi vojnimi latorikami. Znano je, da so vse vojne od prvih pa do zadnje popolnoma moderne za visoke oficirje zelo koristne in le v redkih slučajih škodljive in nevarne. Vsled tega so tudi v vseh državah generali najbolj bojeviti, ker vedo, da bodo od vseh udeležencev vojne oni najbolj zavarovani in da jim smrt navadnih vojakov in nižjih oficirjev prinaša odlikovanja in višje časti. Pa kljub temu izhajajo današnji pacifisti — poklicni vojaki ravno iz generalskih vrst. Iz Nemčije sta dva in sicer general von Deimling in pa general von Schönaich. Oba sta med vojno zavzemala visoko čast ter sta uspešno vodila najrazličnejše bojne akcije. Od Francozov sta kot pacifista znana generala Percin in Verraux. Angleške antimilitariste pa vodi 71 letni general Sir John Hamilton, ki je odlikovan in poznan ne samo iz svetovne vojne, ampak tudi iz prejšnjih raznih bojev po treh delih sveta. General Hamilton je danes predsednik Zveze vojnih udeležencev in bojnikov, ki pod njegovim vodstvom odločno nastopa proti militarizmu. Tem generalom je vreden tovariš in sodruknik slavni

Frithjov Nansen, ki sicer ni vojak po poklicu, a ima vendar za seboj burno preteklost strašnih in slavno prestalih bojev. Nansen je raziskovalec severnega pola ter se je dolga leta boril z najstrašnejšimi prirodnimi elementi, da je danes šolski mladini celega sveta znan kot junak teme in ledu. Nansen je vodil ekspedicije v najhujše pustinje sveta in zadnje delo, ki ga je opravil na svoja že stara leta, je bila pomožna misija, ki je delovala v pokrajinah velike Rusije proti lakoti in kugi. Na prej omenjenem mirovnem kongresu v Berlinu je nemški general von Schönaich drastično razložil, kako je vojna združena z moderno tehniko postala prava šiba božja za človeštvo. Danes se ne vojskujejo več vojaki med seboj, ampak pokolj se od fronte razširja s pomočjo zrakoplovov, plinov in bomb tudi daleč nazaj v zadnjem. Nekdaj so vodili vojsko poklicni ali za ta posej najeti ljudje in v bojih je odločevala osebnost hrabrost in spretnost, danes pa najrazličnejša tehnična sredstva morijo daleč za fronto žene in otroke ter do temelja uničujejo cele pokrajine. Nekdaj so se vojske odigravale na dveh frontnih črtah, danes pa pustošijo cele dežele ter postajajo sistematično uničevanje človeštva in človeškega dela. Francoski general Verraux je temu opisu današnjega vojskovanja pristavil in predložil v prvi vrsti okrepitev delavskih in drugih strokovnih organizacij, ki lahko najuspešneje preprečijo vojne, da ustavijo izdelovanje in prevažanje morilnega materijala. Po njegovem predlogu bi morali tudi vojaški strokovnjaki ravnati radi tega, ker tvorijo posebno stroko ali stan, iz vseh držav imeti zveze med seboj, da po možnosti preprečijo vojne spopade. Miroljubni nastop vojaških strokovnjakov je odličen človečanski pojav in ko vidimo in slišimo razne vojake-pacifiste, si lahko napravimo tudi sodbo o obstoječem militarizmu v raznih državah. V Franciji in Nemčiji je vprašanje za ali proti militarizmu in vojni na vsak način mnogo na boljšem kot bi se dalo sklepati iz postopanja odločilnih oblastnikov in veljakov. To vprašanje je celo iz generalskih vrst privedlo k mirovnemu delu poštenjake in zelo sposobne ljudi svoje stroke. Kmalu bomo tako daleč, da bomo lahko rekli, da je zagrozen militarizem samo v onih državah, kjer tudi iz visokih poklicnih vojaških vrst nihče ne stopi v krog svetovnih pacifistov.

Dnevne novice.

Šestdesetletnica zaslužnega g. jare. inskega dekana Čičeka. Jarenjski gospod dekan Čiček je dosegel 21. oktobra 60 let. G. dekan je bil rojen leta 1864 na Pilštanju. Vrlemu narodnjaku, gorečemu duhovniku in zaslužnemu delavcu za blagor slovenskega ljudstva k šestdesetletnici iskreno častitamo.

Trafikantom mariborske oblasti v vednost, da so pravila društva tobačnih trafikantov za Mariborsko oblast s centralnim sedežem v Mariboru odobrena. Uljudno se vabi vse p. n. traficante mariborske oblasti kakor tudi tobačne glavne založnike na ustanovni občni zbor, ki se boode vršil v nedeljo dne 2. novembra ob 2. uri popoldne v restavraciji »Kosovo« v Mariboru, Grajski trg s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo pripravljalnega odbora. 2. Volitev odbora v smislu pravil. 3. Slučajnosti. Društvo ni politično in ne strankarsko. Namen društva je, združevati vse p. n. traficante mariborske oblasti v svrhu povzdiga in pospešitve socialne in gospodarske koristi. Dolžnost je že v lastnem interesu vsakega trafikanta, da se udeleži ustanovnega občnega zbora in pristopi v svojo stanovsko društvo. — Pripravljalni odbor.

Orlovski odsek pri Sv. Lenartu v Slov. gor. uprizeri v nedeljo, dne 26. oktobra popoldne ob 3. uri v dvorani gostilne Arnuš igro »Ne pričaj po krivem« v petih dejanjih. — V odmorih svira godba. — Po igri trgatav, šaljiva pošta, licitacija itd. — Prijatelji orlovske mladine iskreno vabljeni. Odbor. Bog živi!

Zločin v Ljubljani. V nedeljo po noči ob 10. uri zvečer je bil ustreljen v Ljubljani od doslej še neodkrita zločinske roke 37 let star trgovec z mineralnim oljem Ferdinand Pipan. Trgovec Pipan in njegova soproga Slavka sta bila v nedeljo zvečer v gostilni pri »Nacetu« v Ljubljani, kjer ju je začel opazovati tajinstveni neznanec. Na povratku iz gostilne je par zasledoval ta neznanec, ki je na Hranilnični cesti skočil proti obema ter zavpil: »Geld oder Leben!« Neznanec je po kriku skočil proti obema, potegnil revolver, Pipan se je okrenil, neznanec je sprožil in trgovec se je zgrudil na tla. Žena je trenutek pred dogodkom bolešno zakriknila in hotela stopiti pred moža, da ga štiti z lastnim telesom, a bilo je že prepozno. Na krik ge. Pipan se je napadalec izpozabil in zavpil: »Hudič, kaj pa zijaš?« V tem trenutku pa se je tudi že okrenil ter izginil v temo črez polje proti Šiški. Po zločinu so še videli neznanca po gostilnah in na pobegu, a policiji se še ni doslej posrečilo, da bi ga bila izsledila. Krog polnoči v nedeljo je bil aretiran sin lastnika holeta južni kolodvor Ernest Miklitsch, ki je bil svojčas oboževatelj gospe Slavke Pipanove. Radi poroke Slavke s Tržačanom Pipanom je bil Miglitsch silno razburjen in je napram osebam grozil Pipanu z osveto. Miklitscha so po dokazu alibija zopet izpustili iz zapora.

Nesreče pri vojaških vajah. Na vojaških vežbališčih se dogajajo čisto hude nesreče, ki trjajo leto za letom tudi številne človeške žrtve in to ne samo ranjence, ampak tudi mrlične in pohabljenec za celo življenje. Zadnje nesrečo pri vojaški vaji javljajo iz Beograda. Na vežbališču so poskušali puškine granate. — Vežbo je vodil v navzočnosti drugih oficirjev neki podpolkovnik in ko so puškine granate redno funkcionirale

v 39 slučajih, je štirideseta le prehitro eksplodirala s strahovitim učinkom. Polkovnik je bil težko ranjen, neki podporočnik lažje, več vojakov tudi, eden je pa vsled detonacije uglasil. Nesreča se pripisuje slabemu materijalu in sicer, da so bile granate že same po sebi slabe in da se jih je najbrž tudi slabo shranjevalo in tako pustilo pokvariti. Podoben slučaj se je nedavno poprej dogodil z ročnimi granatami na nekem vojaškem vežbališču v Vojvodini in tu je nesreča še hujše zadela, da so morali mrlične odnašati iz vežbališča. Mnenje o nesreči je isto. Oficirji, ki razlagajo uporabo bomb in granat, se gotovo razumejo na ta posej ter ne moremo vzeti za povod nesreč malomarnosti ali neprevidnosti od te strani. Kriv bo torej res materijal in pri tem se moramo vprašati, kako pride slab, pokvarjen in pri tem silno nevaren materijal v roke izvežbanemu oficirju in vojaku, ki se vežba. V odgovor pride na vsak način zopet strašna in nesrečna korupcija v naši državi. Kupovalo in »liferovalo« se je namreč pri nas leta in leta najrazličnejšega vojnega materijala in orožja na vse pretege in to brez prave izbire, brez strokovnjškega presojanja in uporabljanja ter potem tudi shranjevanja samo za to, da so razni porodičarji masno zaslužili na provizijah pri teh nabavah. Pašičev Rade ima na vsak način na vesti številne žrtve pri eksplozijah vojaškega materijala. Vsako leto beležimo, da gre kaka municijska zaloga v zrak, da se dogajajo krvave nesreče po vežbališčih, a še potem, ko je zletela v zrak dobra polovica Bitolja, ni nehala brezmejno nabavljanje najrazličnejše municije in orožja in se ni začelo s tem zelo nevarnim materijalom previdno in vestno postopati.

Še o štrajku invalidov v Brestovcu pri Zagrebu. — Že v zadnji »Straži« smo bolj obširno obravnavali spor, ki je izbruhnul v državnem zdravilišču Brestovac med upravo in invalidi, ki že dalje časa nečejo uživati hrane. Vsi dosedanji poskusi zdravniške uprave in poverjeništvaz za socialno skrb, da se spor izravna, ostali so brezuspešni. Upravitelj zdravilišča se že mudi v Zagrebu od petka naprej in je pri oddelku za socialno skrb obširno poročal o celem sporu. V nedeljo popoldne se je sklenilo, da bodo vsi invalidi na Brestovcu ponovno od zdravnikov pregledani. Ta pregledna komisija bi naj ugotovila, kedo od invalidov se še naj obdrži na Brestovcu in kateri so toliko zdravi, da jih je mogoče odpustiti. Razen tega je še sklenjeno, da se uvede preiskava proti upravi in proti invalidom, da se že vendar enkrat dožene ter ugotovi, kje tiči krivda. Osnovala se še bo posebno komisija, ki bo presodila, kateri od invalidov res rabi obleko ter obuvalo, da se jim to nabavi. Glede ostalih zahtev invalidov, o katerih smo poročali v zadnji številki, še ni nič določeno. Invalidi na Brestovcu so odposlali v nedeljo na maršalat dvora v Beograd ponovni brzozjav te-le vsebine: Šikaniranje invalidov od strani bolniške uprave in socialne skrbi je vedno večje. Prosimo, naj oide iz Beograda semkaj hitro komisija, da poravnava spore, ker 80 težkih invalidov že 109 ur ne uživa hrane in že nastopajo posledice. V nedeljo popoldne se je podala na Brestovac zopet ena komisija, ki pa ni dosegla prav nobenega uspeha. Radi štrajka so že doslej nevarno oboleli 4 invalidi. Mi smo pač država komisij, ki vedno preiskujejo, se razgovarjajo, vlečejo dnevniice — a nič ne storijo!

Avtomobilna nesreča. Pri Varaždinu se je pripetila v soboto težka avtomobilska nesreča, ki je zahtevala eno smrtno žrtv in tri ranjence. V soboto je krenil privatni avtomobil iz Zagreba proti Varaždinu. V avtomobilu se je vozil bančni uradnik Vilko Kostelec s štirimi drugimi sopotniki. V Malem Bisagu so zdirjale iz svinjaka proti avtomobilu svinje. Šofer je prehitro krenil na stran, avtomobil se je skotalil v jarek in potem se še dvakrat sam prekrulil. Iz avtomobila so padli trije potniki, med tem, ko je četrti, en inženir, ostal v vozu čisto nepoškodovan. Bančni uradnik Kostelec je dobil težke telesne poškodbe, eni gospoj sta izbita dva zoba, druga dva potnika pa sta poškodovana le neznatno. Grof Bombelles je odpeljal težko poškodovanega Kostelca v svojem avtomobilu v Varaždin, kjer je pa podlegel poškodbam. Šofer, kateremu se ni pripetilo čisto nič, se je hotel ustreliti. Brat pokojnega Kostelca je potoval lansko leto v Varaždin, prišel tjakaj čil in zdrav, a je tamkaj umrl nenadne smrti.

Umor dveh karabinerjev v Črnekalu v Istri. Dne 14. t. m. se je zgodil v istrskem Črnekalu zločin, kojemu sta smrtno podlegla dva karabinerja Rippollini in Bua. Bila sta ustreljena na povratku iz službenega obhoda. Bua je bila zadet od kroglje v srce, Rippollini je dobil več smrtnih ran. V celem je bilo proti obema izstreljenih pet strelav iz revolverja. Umora so bili najprej osumljeni cigani, kar se je pa izkazalo kot neresnično. Ob truplih ustreljenih italijanskih orožnikov so našli s srebrom okovano planinsko palico. Italijanske oblasti so po palici dognale, kdo da je morilec in naprosile jugoslovanske oblasti, da so ga zasledovale in spravile pod ključ. Radi umora karabinerjev je bil aretiran manipulant Windischgrätzove lesne družbe, 25-letni Stanko Molk. Po časniških poročilih je Molk svoje

dejanje že priznal, a se izgovarja baje s silobranom. — Zakaj je Molk prekoračil državno mejo in se podal v Črnikal, še ni dognano. Listi poročajo, da je Molk strasten orjunaš in da je umor masčevalnega, političnega značaja. Oba ustreljena karabinerja sta bila pri Slovenceh zelo spoštovana ter čislana. Ako bo šel umor na račun orjunaske masčevalnosti, bo že itak zatirani ter tlačeni slovenski levelj v Istri moral po nepotrebnem nepregledno veliko trpeti. Reši nas že vendar enkrat, o Gospod, te nesrečne orjune, ki nam je že povzročila tolikanj zla doma in napram inozemstvu.

Nevarni tički brez gnezda. Največ vlomov, posebno pa še žepnih tatvin se pač gotovo zgodi v Zagrebu. — Zadnje dni so bili po Zagrebu na dnevnem redu vlomi v trgovine in to pri belem dnevu. Policija je storila vse, da bi izsledila vlomilce in tatove, a ves trud je bil zamanj, dokler se eden od tičkov ni ujel na čuden način. V soboto, 18. t. m. krog ene ure popoldne je opozorila prodajalka Elza Okič manufakturnega vajenca trgovine Valečić in Habčić, naj pogleda v trgovino, ker je v njej nek nepoznat človek. Ko je vajenec dvignil rolo, da bi pogledal v trgovino, je dvignil nekdo od znotraj rolo, in smuknil iz lokala. Vajenec je prijel neznanca za suknjo, a ta se mu je iztrgal in se spustil v beg. Za njim se je spustilo več ljudi, a neznanec je smuknil v neko vežo in na to v klet, kjer se je pa do krvavega pobila na glavi in si opraskal roke. Ves krvav je izkocabal iz kleti in bežal ter se skrivil v drugo hišo. Ko je stopil iz hiše, ga je prijel šofer Rudolf Gredelj. Šofer ni vedel, zakaj da gre, ampak je mislil, da je neznanec kak prepepač. Gredelj je predal prijetelega redarju. Ta ga tudi ni poznal, a ga je tiral na stražnico, ker mu je neznanec razlagal, da se je stepel radi neke puntare. Ko je bil tiček pri zalšavanju, je dobila policija poročilo o vlamu v zgoraj omenjeno trgovino. Sum o tem vlamu je padel na neznanca, prišel je še trgovski vajenec in prepoznal v neznanca vlomilca. Neznanec je priznal svoj čin in povedal, da se piše Rajmund Žolger, rojen 1899 v Sesterceh ter pristojen v Mariboru. 18. minulega meseca je bil odpuščen iz mariborske kaznilnice, kjer je presedel tri leta radi tatvine. Pri vlomih in tatvinah je imel kompanjona v osebi Eduarda Otorepec. Otorepec je znan vlomilec, rojen v Gradcu, a pristojen v občini Sv. Ema. Žolger je vdrl v manufakturni trgovini v blagajno, pobral iz nje 2063 dinarjev in eno niklasto uro, hotel pobegniti, a se je zgodilo, kar smo poročali. V času, ko je Žolger vlamjal v blagajno, je Otorepec stražil zunaj pred trgovino. Otorepca je začela zagrebška policija zasledovati, a doslej zamanj. Aretirani sta bili še dve drugi osebi, ki sta v zvezi s temi zadnjimi vlomi v zagrebške trgovine.

Tajnost dvornih cigaret. Beograjska policija je začela preiskavo proti puščam dvornih cigaret. Te cigarete so rezervirane samo za dvor, katere pa dobijo večkrat tudi kraljevi gosti in ministri. Dvorne cigarete so se pojavile med osebami, ki so daleč proč od dvora. — Pojav teh dvorskih cigaret med uradniki monopolne uprave in med tobačnimi prodajalci na malo, se je zdel sunljiv policiji, ki vodi o celi tajni zadevi preiskavo.

Opianti iz Madžarske še vedno prihajajo v našo državo. Te dni je dospelo v Subotico več sto srbskih in bunjevskih rodbin iz Madžarske. Ti siromaki sedaj čakajo, da se jim podeli obljubljeni zemlja v naši državi. Poslani bodo najbrž v Macedonijo, kjer je naseljenih večina opiantov iz Madžarske.

Aretacija zadnjega Čaruginega roparja. Te dni je bil aretiran od orožnikov v vasi Podgorje v Slavoniji ropar Franjo Matej. Matej je bil dvakrat član Čarugine tolpe; takoj v začetku svoje roparske kariere je imel nesrečo ter padel v roke pravice. Iz kaznilnice v Lepoglavi se mu je posrečilo pobegniti, ter se je vnovič pridružil Čarugi. Po njegovi aretaciji se je Matej dosedaj prikri-val pri raznih svojih prijateljih, končno so ga pa zasledili pri njegovi ljubici. Z Matejem se nahaja pod ključem poslednji član Čarugove roparske čete.

Proces proti Androličevi. Dne 20. t. m. se je pričel v Beogradu špijonažni proces proti Danici Androlič in njenim prijateljem — Ivanu Mitković, Sulejmanu Abdagić, Kazimiru Krušnjek in Peri Filipović. Po otvoritvi razprave je pričel državni pravdnik obtožnico, nakar se je pričela Androličeva zagovarjati. Opisala je svoje burno življenje, kakor je dovršila višjo dekliško šolo v Slav. Brodu, nato prepotovala Srbijo kot nižja uradnica pri raznih avstrijskih vojaških in upravnih oblasteh; po preobratu je živela nekaj časa v Novem Sadu, potem pa je bila dva in pol meseca korespondentinja pri Stjepanu Radiću. Iz Zagreba se je podala ponovno v Skoplje, kjer je spoznala komitskega vojvodo Lazarja Divljanca. Pod njegovim vodstvom je začela svojo špijonsko karijero. Zagovor Androličeve je bil zelo premeten, ker je vedno umela krivdo zvaliti na druge. Proces bo trajal radi obširnega materijala več dni.

Ksaver Meško, Listki. Splošna knjižnica št 36. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. 144 strani. Cena broš. 18 dinarjev, vez. 24 dinarjev. — Baš, ko poteka 50letnica našega priljubljenega

Pravo

Schicht

Schicht-ovo milo z znamko „Jelen“

je priljubljeno pri vseh varčnih gospodinjah!
Pravo samo z imenom „Schicht“ in znamko „Jelen“!

pisatelja-pesnika, je izšla v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne pod skupnim naslovom »Listki« zbirka Meškovi novelic, črtic in profilov. So to drobni in topli pesniški izlivi mehke Meškove duše, male, dragocene sličice, napisane z nežno roko in v onem blestečem stilu, vsled katerega je Meško med slovenski pisatelji postal tako priljubljen. Večina njegovih črtic izvira iz časov Meškovega srečno-otožnega bivanja na Koroškem. Njemu k srcu priraščeni Koroški je postavil Meško z nekaterimi teh črtic krasi in trajen spomenik, ki naj bi ohranil naše duše v živem ognju za to našo prelepo slovensko deželico. Kako priprosto, obenem toplo navdušeno in nežno se spominja Meško v črtici »Koroški prazniki« svojih koroških časov (stran 26): »Kakor osirotelemu in zapuščenemu otroku po materi se mi čestokrat stoji po Koroški. Po tisti Koroški mislim, ki smo živeli v njej nekdanj, ko smo pač trpeli krivice dan na dan in smo se dan za dnevom borili in bili za najnavadnejše pravice, a borili se s toplim idealizmom in z neumrljivim, dan za dnevom se nanovo oživljajočim upanjem v srcu: če ne zmagamo danes, zmagamo jutri, če jutri ne, čež leto, čež dve, po desetih letih. — Bili so vroči, a lepi dnevi v tisti bajni deželi molčečih, resnih gora in poezije polnih jezer. Kako se mi ne bi tožilo po krasoviti deželi, kako ne po letih, v njej preživelih!« — V drugem delu svojih »Listkov« podaja Meško profile nekaterih naših zaslužnih mož, med temi Aškerca, Gregorčiča, Ant. Medveda, Verovška itd., v katerih z nežno roko, a popolnoma objektivno sega v globine duš teh naših odličnjakov. Prepričani smo, da bodo »Listki«, kakor vobče vsi drugi Meškovi spisi, sprejeti z velikim veseljem, od vseh ljubiteljev lepe knjige, ki bodo v tej zbirki našli globok vir lepe, gladke besede, toplega čuvstva, neskajljene poezije in vroče ljubezni do slovenske domovine in slovenskega rodu. Okusno in lepo opremljena knjiga je na prodaj pri založnici Zvezni knjigarni in v vseh knjigarnah za skromno ceno 18 dinarjev za broširan in 24 dinarjev za vezan izvod in jo vsem priporočamo.

Stanovanjske skrbi.

I.

Novo leto bo zelo važno v težkem stanovanjskem vprašanju in so radi tega važnega dne in dobe, ki mu bo sledila, silno razburjeni duhovi hišnih posestnikov, najemnikov in končno tudi podnajemnikov. Listi dobivajo in po možnosti tudi prinašajo razmotrivanja iz vseh treh taborov. Stanovanjsko vprašanje je naravnost pereče in če se kdo tudi postavi brezobzirno na stališče tabora, kateremu pripada: posestnikov, najemnikov, ali podnajemnikov, mora končno le priznati, da so razmere tako težke in reševanje stanovanjskega zakona tako zamotano, da ni niti misliti, da bi se stanovanjska kriza rešila po resoluciji hišnih lastnikov ali pa hišnih najemnikov in da bi po tej rešitvi bilo na eni strani več stanovanj, na drugi strani pa bi bili dotični popolnoma zadovoljni, ki so jo predložili. Za reševanje tako velike stanovanjske krize kot je po naših mestih in celo po deželi je treba na vsak način, če že ne sporazumevanja, vsaj smisla za medsebojne težave prizadetih.

Če hišni posestnik presoja vse najemnike po ljudeh, ki jih ima slučajno v hiši in če hišni najemnik ali podnajemnik sodi vse druge samo po svojem okrutnem hišnem gospodarju, potem je golovo, da se tem potem ne pride do nobene prave rešitve stanovanjskega problema. Ravno v mestih imamo slučaje, da so hišni gospodarji brezpravni, najemniki pa čisto nekaki vsiljeni gospodarji hiše, v kateri stanujejo. Imamo hišne gospodarje, ki so si pred dolgimi leti s celimi svojimi prihranki sezidali hišo, v kateri se sedaj občutijo kakor v basni lisica, ki je dobila ježa na stanovanje v svoj brlog. Tak hišni gospodar se ni nikdar kapriciral, da bi moral sam stanovati v svoji hiši, ampak je vedno jemal tudi druge po medsebojnem dogovoru pod streho. Prej nekdanj si je stranke zbiral, je živel z njimi v najboljši slogi, potem pa je napolnil čas, ko so mu bile stranke v hišo poslani in po večini ravno take, ki si jih je najmanj želel. — Lahko rečemo, da je med napetimi in naravnost sovražnimi odnosi med hišnimi posestniki in najemniki najmanj polovica slučajev, kjer ne gre za najemnino, ampak samo za to, da hišni najemnik zaščito izrablja ter da mnogokrat tudi iz same zagrizenosti nasprotuje upravičenim zahtevam posestnika, ki bi se dale izpolnili brez vsake žrtve in težave. Stranka, ki je prišla v patriarhalno urejeno in čedno hišo ter manifestira svojo pravico do stanovanja in zaščito na ta način, da stanovanjske prostore najhujše zanemarja, da pere v sobi, da razliva vodo po parketu, ali pa da iz lepe sobe napravi celo shrambo zeljnatih glav, krompirja in drugih živil, je nepristransko in pravično presojeno pravi škandal, ki ni redek in ki se mora vzeti na vsak način v poštev pri razumevanju čisto silno napetih odnošajev med hišnim posestnikom in njegovimi strankami. Če se hišni posestnik, ki ima same slabe stranke v hiši, zateče med najradikalnejše zastopnike in kričače hišnoposetniških interesov, je stvar prav razumljiva. Kak stanovanjsko-uradni birokrat bi seveda svetoval hišnemu posestniku, kateremu delajo slabe stranke škode in škodo v hiši, naj se zateče k sodnji in posluži vsled konkretnih slučajev kršitve hišnega reda in drugih stvari sodnijskoodpovedne pravice. Pa svetovati je lahko, a v mnogih slučajih je težko izvesti. Hiše namreč uničujejo tudi stranke, ki imajo za seboj razven stanovanjskega zakona še druge sile, ki hišnega posestnika tako potlačijo in ostražujejo, da si ne upa podvzeti nobenih korakov in da izliva svoj gnjev samo v krogu drugih posestnikov, ki znajo take slučaje seveda tudi pristransko izrabljati. Vzemimo samo slučaj: Hišni posestnik ni

patentiran narodnjak, je, recimo, celo Nemeč, povrh za časom še precej nazaj, njegova stranka je pa v državni službi in povrh še zelo živo pri kaki orjuni. Sedaj pomislite, kako naj hišni lastnik, kakoršen je, napram stranki, kakoršna je ona, obvaruje svoje pravice!

Kakor smo že prej omenili, je treba hišne posestnike na vsak način deliti na dvoje. V prvo vrsto spadajo oni, ki so posestniki edine, že davno pridobljene hiše, v drugi vrsti so pa povojni hišni mogotci in posestniki mnogih hiš. Prva vrsta je na vsak način dostopna za pošteno sporazumljenje z najemniki, je po svojem bistvu dobrodušna in ko se njo traktira istotako kot drugo vrsto hišnih lastnikov — velekapitaliste in hišne verižnike, je na vsak način velika krivica. V sporih med hišnimi posestniki in najemniki je gotovo nad polovico slučajev, da krivično postopajo napram najemnikom samo oni hišni posestniki, ki so si hiše pridobili v velikem številu in ki z njimi verizijo.

Iz Maribora.

IZVOLITEV SLOVENSKEGA ŽUPANA V MARIBORU.

Včeraj ob 6. uri zvečer so se sestali novoizvoljeni občinski odborniki k volitvi novega župana, podžupana in svetovalcev.

Pri volitvi je bil navzoč stari župan, g. Grčar, ki je izjavil, da je potekel rok delovanju prejšnjega občinskega odbora in naj novoizvoljeni občinski odborniki izvolijo novega župana in druge funkcionarje.

Kot najstarejši odbornik — Nemeč — ključavničar Sirak je nato pozval navzoče v slovenskem jeziku k volitvi.

Pred volitvijo je v imenu kluba socialnih demokratov g. profesor Favaj prečital izjavo proti sedanjemu volilnemu redu.

Za Favajem je hotel še protestirati v imenu komunistov odbornik Razboršek, a je zastopnik oblasti, gospod Levičnik izjavil, da sedaj ni čas za proteste, ampak za volitev. Nato so se začele volitve, ki so pokazale sledeči rezultat:

Volitev župana.

Dr. Leskovar (SLS) 31 glasov.

Dr. Juvan (SLS) 1 glas.

Bahun (socialist) 1 glas.

Praznih glasovnic je bilo oddanih 9.

Izvoljen je bil županom pristaš naše stranke dr. Josip Leskovar.

Volitev podžupana.

Dr. Lipold (JDS) 31 glasov.

Weixl (JDS) 1 glas.

Praznih glasovnic 9.

Za podžupana je bil izvoljen demokrat dr. Franjo Lipold.

Volitev mestnega sveta.

Dr. Anton Jerovšek (SLS) 31 glasov.

Dr. Alojzij Juvan (SLS) 31 glasov.

Roglič (NSS) 31 glasov.

Šošarič (JDS) 31 glasov.

Weixl (JDS) 1 glas.

Pivec (SLS) 2 glasa.

Praznih glasovnic 9.

V mestni svet so izvoljeni: dr. Jerovšek (SLS), dr. Juvan (SLS), Roglič (NSS) in Šošarič (JDS).

Po končani volitvi je naročil bivši župan g. Grčar, da bo danes visela raz magistrata slovenska zastava kot znak, da je dobil obmejni Maribor slovenskega župana.

Nekaj beležke vrednega so ugotovili gg. odborniki, da se je obnašal pred in po volitvi g. socialpatrijot Bahun mirno in dostojno.

Pri volitvi župana in drugih občinskih funkcionarjev je dokumentiral Narodni blok strogo disciplinirano skupnost. Te županske volitve so se izvršile v znaku priznanja in pohvale vredne skupnosti vseh slovenskih strank v Mariboru. Dal Bog, da bi bil ta bratsko sklenjeni sporazum res trajnega in za obmejno mesto blagoslovnega značaja!

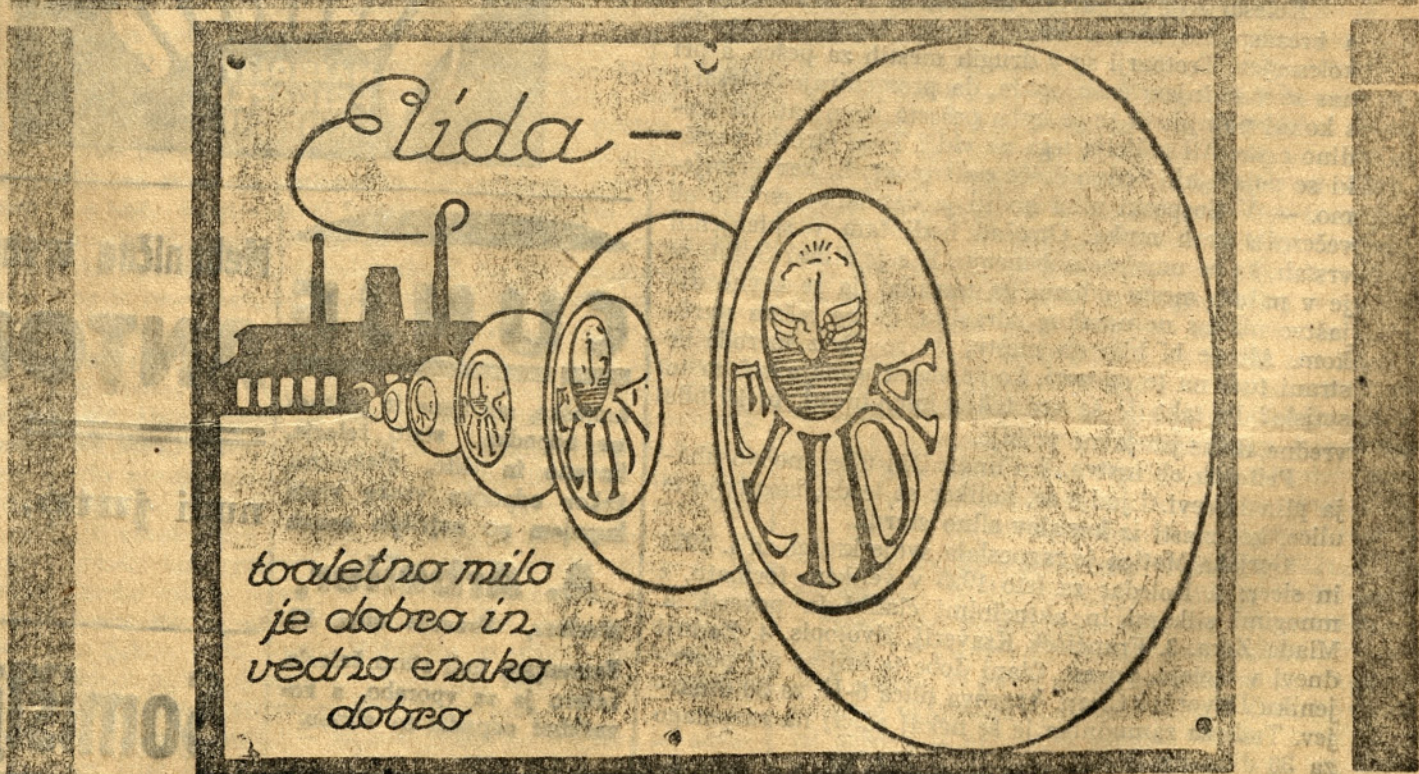
Pogreb blagopokojnega dr. Rosine, ki se je vršil včeraj izpred Narodnega doma na Pobrežje, je bil zelo veličasten. Govorilo je več govornikov, ki so povdarjali rodoljubno ter zaslužno delo rajnega. Veličastna, obilna udeležba pri pogrebu je pokazala splošno priljubljenost, katero je užival rajnik pri vseh slojeh...

Nedeljski izlet orjune je bil pravo ogledalo mariborskih orjunciev, ki si lastijo pravico nacionalnih prvoboriteljev. Mahnili so jo tokrat v Pekre in si izbrali eno najbolj razkričanih nemčurskih gostiln, čeravno sta v vasi dve drugi, najmanj tako narodni, kot mariborski orjunci. Tam se je pilo in prepiralo pozno v noč, ko so med rjovenjem orjunske himne zapustili gostilničarja K. in mirne mariborske izletnike izzivali, češ, »mi smo narodnjaki!« Bolje bi bilo, če bi orjuna ostala doma, kajti s temi izleti odbija vse res narodne meščane-izletnike, ki že od nekdanj mirnim potem nosijo idejo pravega nacionalizma v našo lepo okolico, pa ne hodijo v razkričane nemškutarske gostilne podpirat nemške zastopnike pravih ultragermanov. Heil orjunci. — Izletnik.

Ljubezen mariborskega demokrata do dijaštva. — Dogodilo se je te dni, da je nek dijak, ki je že od začetka šolskega leta brez kosila, po brezuspešnem prizadevanju, da bi našel kje kako usmiljeno srce, šel nazadnje še v uredništvo »Tabora« in prosil, če bi sprejeli v list oglas približno sledeče vsebine: »Reven dijak išče usmiljenih src, da bi mu preskrbela hrane opoldne, pripravljen je za to sprejeti tudi instrukcijo.« V uredništvu je bil nek gospod, ki mu je velel priti čez nekaj dni in obljubil, da bo že dal v list. In v soboto, 18. oktobra je dotični dijak šel vprašati, če se je kdo že javil na njegov oglas. V sobi je bil tudi isti gospod. Kmalu pa je vstopil g. Spindler in rekel: »A, vi ste...?« »Da.« »Jaz sem pa Spindler. Toda, kakor vam je znano, je naš list napreden in demokratski. Vas pa sem zastojnik iskal v imeniku naprednih dijakov. Zvedel sem celo, da ste nasprotnik (to mu je povedal njegov sin, ki hodi v isti razred), zato vaše notice nisem objavil, kajti naš list je demokratski in mi moramo skrbeti za svoje dijake.« Dijak, ki ga je že bilo skoro strah vedno bolj razburjenega Spindlerja, je pa rekel: »Jaz pa menim, da se pri tem vendar ni treba ozirati na prepričanje in strankarstvo, če se hoče pomagati revnemu dijaku. Ta stvar je vendar indifrentna.« Tedaj pa se je slavni gospod urednik raztogotil: »Kaj, vi me boste učili, vi, klerikalci, ki ste tako brezobzirni, da nobenemu našemu dijaku ne preskrbite hrane, vas bomo menda mi podpirali, mi naprednjaki? Imamo izkušnje, ko smo podpirali vašega dijaka, in letos se je izkazal tako nesramnega, da so pri občnem zboru Ferijalnega Saveza na gimnaziji vrgli klerikalci ravno po njegovem prizadevanju ves naš napredni odbor. Klerikalci nikogar naših ne podpirajo in ga še niso. Če bi recimo prišel zdajle kak napreden dijak, takoj mu preskrbim hrano za celo leto, Vam pa je ne bom. Kadar pa bodo Vaši podpirali naše, kar se še nikoli in zgodilo, potem bom pa jaz skrbel za Vaše dijake. — Zdravo!« Proti koncu je vedno bolj kričal, tako da je dijak bilo strah, da se ga čudni mož ne bo lotil. Tu se vidi v lepi luči demokratska kultura in usmiljenost, s katero je g. Spindler tako nesramno laž, vo in strankarsko odpravil gladnega dijaka, ki ne pleše baš pa »napredni« muziki. Saj, če mu ni bila volja, bi ga bil lahko z lepa odpravil, takega izbruha brutalnosti pa bi nihče ne pričakoval od njega.

Gospodu Spindlerju v album. Gospod tajnik demokratske stranke na Slovenskem Štajerskem se je v zgorajni notici zlagal prav po policajdemokratsko, ko je nahlulil ubogega dijaka med drugimi tudi z besedami: »Klerikalci nikogar naših ne podpirajo in ga še niso.« Ali je g. Spindler sam pozabil, da se je hranil ravno on s klerikalnim kruhom v dijaškem semenišču v Mariboru. Kaj pa Dijaška kuhinja in večerja. Dijaško večerjo vzdržujejo klerikalci, a še doslej niti enega od dijakov, ki je prosil za večerjo, niso odbili z motivacijo, češ, da ni naš. Ali hočemo gospodu Spindlerju naštetih še več vzgledov nepristransosti klerikalcev glede preskrbe ubogih dijakov s hrano? Surov in neusmiljen napram revnemu in najnujnejše podpore potrebnemu dijaku je le lahko kat policajdemokratski nehvaležnež ala Spindler, kojemu je v dijaških letih klerikalni kruh teknil prav dobro.

Trgovska ali Ljudska knjižnica? Ker je knjižnica sicer res vzorna, lahko v ponos Maribora in je to veli-

kansko delo res ponajveč zasluga dr. Reimana, so imeli gospodje napram nam najboljše karte v svojih rokah. Ali njihovi dosedanji odgovori kažejo, da jih niso razumeli izrabiti ali pa da je stvar sama še bolj potrebna temeljitega razčiščenja, kakor smo si prvotno zamislili. Torej nismo zahtevali nič drugega, kakor samo to, da se že v interesu ugleda kulturnega zavoda, kakoršna bi morala biti Ljudska knjižnica, prejenja z večnim beračenju po ulicah, ker s tem obenem škoduje iz socialnega stališča za sedaj še važnejšim potrebam. Če človek gleda dan na dan na ulici in po hišah cele čete na pol nagih zanemarnjenih otrok, katerih mnogo niti prave strehe nima, ga nehote pograbi odpor, ako na drugi strani vidi lepo oblečeno mladino po istih ulicah in hišah prosjačiti za to, da bodo srečnejši ljudje uživali še večjo zabavo iz itak za naše razmere preobložene Ljudske knjižnice. Sila, potreba gre pred zabavo! Edino to je bilo in ostane naše stališče napram Ljudski knjižnici. Dr. Reiman, naj so mu bili kot gonilni motor še tako plemeniti nagibi — za kar pa nimamo dokazov, je v zadnjem času zašel predaleč. Tako se nam med tem iz demokratskih vrst poroča, da je skušal izrabiti tudi Sokolovo tombolo, proti kateri nakani se je pa uprl Sokol sam. Ni naša stvar ugotavljati, kaj je na tem resnice. Pribijemo le, da se o tem govori v sokolskih vrstah. — Samo to smo hoteli in smo tudi mirno in dostojno povedali. Bomo pa odločneje govorili o trgovski strani te kulturne institucije, če to ne bo izdalo. Med tem ponavljamo, da je v Mariboru toliko razne socialne bede, da je naravnost smrten greh proti človeštvu in kulturi, če se to najpotrebnejše delo zanemara na račun zabave in če se z večno beračijo samo za zabavo naveličano občinstvo odteguje potrebnejši dolžnosti do trpečega bližnjega.

Snetje velikega stolnega zvona. V četrtek bo snet s stolpa cerkve počeni veliki zvon. Preliv zvona je prevzela mariborska tvrdka »Zvonoglas«. Stari zvon bo po snetju fotografiran. Ulit je bil ta zvon v Celju leta 1710 in tehtal okrog 72 starih stotov.

Stolno prosvetno društvo v Mariboru vabi k predavanju v petek večer ob pol 8. uri v društveni sobi na Koroški cesti 1. (poleg cerkve sv. Alojzija).

Koncert P. Stojanovič in g. Tinka Apihova. Kakor je znano bo znameniti virtuoz in komponist g. Peter Stojanovič skupno z gosp. Tinko Apihovo koncertiral dne 24. t. m. v petek v mali Götzovi dvorani. V sledečem prinesemo dunajsko sodbo umetnika ki se glasi: Ko smo slišali njegov prvi koncert na gosli v dunajski veliki glasbeni dvorani, katerega je igral s spremstvom orkestra, in ki je dobil avstr. kompozicijsko državno nagrado, Beethovno nagrado v Bonnu, ter mnogo nemških nagrad, je bilo gotovo, da je Peter Stojanovič dosegel sloves ne samo kot komponist, ampak tudi kot virtuoz na gosli. Njegovi koncerti pa, katere je dajal v Bösendorfski dvorani do početka vojne, so vzbujali največjo pozornost. Ko so njegove skladbe »Liebchen am Dach« in »Vojvoda Reichsstadta« nastopile po 200 kratni uprizoritvi na dunajskem Karlovem gledališču pot okoli sveta, je postalo ime Stojanovič najpopolnejše umetniško ime, kajti te skladbe je celokupno časopisje priznalo kot najplemenitejšo glasbo te vrste. Bleščeča virtuozičeta, temperament in v srce segajoče petje so glavne vrline njegovega goslanja. G. T. Apihova je kot pianistinja našemu občinstvu znana iz koncerta, katerega je igrala leta 1919 s spremstvom orkestra, ter tudi iz zadnjega koncerta J. Rijevca — in je tudi tukajšnji strokovni kritičar podčrtal lepoto njene igre. V slučaju, da se v predprodaji ne razproda dovoljno število vstopnic, se koncert v Mariboru ne bi mogel vršiti.

Srebrna poroka. V sredo dne 22. t. m. obhajata v Krčevini pri Mariboru g. Franc Veber, železničar in njegova žena Ivanka, roj. Duh srebrno poroko. Omenjena gospa je redna članica Ženske krščanske zveze ter sta jubilarja splošno priljubljena. Še na mnoga leta in da še jima da Bog dočakati zlati jubilej zakonske zveze.

Krščanska ženska zveza priredi dne 26. oktobra izlet na Goro pri Sv. Petru. Odhod ob dveh popoldne, zbiranje v Melju pri železnem mostu. Ob treh je cerkveni govor, nato litanije. Ker je za letos ta izlet zadnji, se članice vabijo, da se ga v obilnem številu udeležijo. V slučaju slabega vremena izlet izostane.

Kolesarjenje po javnih nasadih se je že mnogokrat a brezuspešno bičalo. Pribiti treba še novo iznajdbo kolesarjev. Trotoarji so v drugih mestih za pešce, a pri nas se v zadnjem času opaža, da promeniirajo kolesarji s kolesi po njih in se je treba pešcem izmikati na sredino ceste. Ali policija tega ne vidi? Tudi otroški vozički se pojavljajo vedno česče po trotoarjih, kar pribijemo. — V Gosposki ulici hoditi je dandanes osobito ob večernih urah muka. Otročad hodi tam v sklenjenih vrstah, se ne umakne nobenemu. Kje je olika? Sploh se je v našem mestu udomačila navada, da se ravno dijaštvo nikdar ne umakne odraslim, da ne rečem starikom. Ali ne bi bilo na mestu, da se jih z merodajne strani tudi na to opozori, ko že starši nimajo več za to smisla? In tako je še več takih imenitnosti, bi ki bile vredne, da se jih javno pribije.

Pritožba občinstva. V Plinarniški ulici močno uha-ja plin iz cevi. Ljudje se, kolikor se le da, izogibajo te ulice, ker zlasti iz kanalov silno smrdi.

Goriška Matica je razposlala svoje knjige za l. 1924 in sicer: 1. Koledar za leto 1925 v velikem formatu, z mnogimi slikami in aktualnimi članki in povesti. 2. Mlada Zora. 3. Francišek Ksaverij, životopis. 4. Zadnji dnevi v Ogleju, povest. Člani dobe te knjige pri poverjeniku Davorinu Čijan, Vrazova ulica 6-II, za 30 dinarjev. Tudi za zamudnike je še nekaj edicij na razpolago za 30 dinarjev.

Mariborski Radio klub se je v soboto dne 18. t. m. osnoval. V nedeljo so bili prvi radio-koncerti, ki so se

izborni slišali. Vabijo se tem potem vsi člani, da številno posečajo koncerte, ki se vrše od danes naprej redno vsak večer po 20. uri v klubovi dvorani pri »Zamorcu«. Istotam se lahko priglase novi člani in so na razpolago razni strokovni časopisi in revije.

MRK.
Občni zbor Jadranske Straže v Mariboru. V torek, dne 28. oktobra 1924 se vrši zbor podružnice Jadranske Straže v Mariboru in sicer v prostorih Ljudske univerze s sledečim sporedom: 1. Poročilo o sedanjem delovanju. 2. Ustanovitev glavnega odbora. 3. Odobritev pravil. 4. Volitev novega odbora in nadzornega odbora. 5. Slučajnosti. Dolžnost vsacega, kateremu je procvit našega Jadrana na srcu je, da se občnega zbora zanesljivo udeleži.

Pevsko društvo »Luna« se iskreno zahvaljuje vsem velikodušnim darovalcem, ki so z denarnimi prispevki, oziroma z grozdem in sadjem omogočili lepo uspešno veselico. Prav posebna hvala pa gre gospema Tereziji Švarc in Tereziji Dasko ter gospodični Gabrijeli Plasonik za njihovo požrtvovalno delo s pripravami za veselico kakor tudi tekom prireditve. Odbor.

Na Roglo (1517 m). Soboto, 25. oktobra, ob 19.10 do Fale ter na Klopni vrh, kjer se noči. Nedeljo nadaljevanje čez Pesek na Roglo. Povratek čez Vitanjsko planino v Mislinje. Jestvine s seboj vzeti! Radi polovične vožnje se je oglasiti do petka pri g. J. Baloh, Grajski trg. — OASPD.

Večerni tečaj za šivanje oblek. Da se nudi ženam, kakor tudi uradnicam prilika, se ob večernih urah priučiti šivanja in pri krojevanja, priredi Mariborsko slov. žensko društvo dvomesečni večerni šivalni tečaj. Pouk se bo vršil ob torkih in petkih od 5. do 7. ure (po dogovoru lahko tudi od 6. do 8. ure) zvečer, začasno v Cankarjevi šoli. Ukovina mesečno 40 dinarjev. Prijavlja se pri g. Zlati Brišnik in pri večernih tečajih. Začetek v petek, dne 24. t. m. ob 5. uri zvečer v Cankarjevi šoli. II. nadstropje.

Dušica.

Reman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy.
Prevedel Paulus.

62

Waleški princ je gubal čelo ter bistro opazoval Percyja, kot bi hotel brati na njegovem brezbriznem obrazu, kake pretkane načrte snuje njegov nikdar mirujoči pustolovski duh. Vsem je bilo nekako tesno krog srca in rahlo mrmranje je šlo po družbi, ko je čez nekaj trenutkov vstopil Foulkes z dvema mečema v usnatih nožnicah.

Blakeney mu jih je vzel iz rok ter jih položil na mizo pred Chauvelina. Vsi so stezali vratove.

»Kako sodite o njih?« je vprašal in se malomarno naslonil na stolovo naslonjalo.

Chauvelin je vzel enega, ga počasi potegnil iz nožnice in previdno poskušal ostro, kot srebro se blestečo rezilo.

»Staro, dobro delo!« je dejal z glasom strokovnjaka, posnemajoč hladno malomarnost svojega nasprotnika. »Nekoliko težji so kakor običajni francoski meči, pa vkljub temu krasen izdelek orožarske umetnosti.«

»Verjamem! Meča sta izdelana v Toledu na Španskem, dobrih dvesto let bo temu. Kupil sem ju pred davnim časom na svojem potovanju po Italiji.«

»Lorenzo Cenci«, je počasi prebiral Chauvelin drobne črke na umetno izdelanem ročaju. »Kajne, to je ime umetnika, gospod Percy —?«

»Da, Lorenzo Cenci, najsilovitejši rokovanjač, kar jih je kedaj zemlja nosila! Gotovo poznate njegovo zgodovino, gospod! Rop, tatvina, umor, — ničesar ne manjka v zapisniku njegovih slavnih del. Niti ne strupena čaša in zastrupljeno bodalo.«

Malomarno je govoril, veselo in, kakor je bila njegova navada, nosljajoče in dremavo.

Chauvelin pa se je vedno prestrašil in brž odložil meč na mizo. Z nezaupnim pogledom je ošinil Percyja, ki je še vedno slonel ob stolu ter se igral z drugim mečem.

»No, gospod,« je dejal po trenutnem molku in hudomušnost mu je gledala iz oči, »kako ste zadovoljni? Katerega bode izbrali?«

»Zares ne vem, gospod Percy —!« se je obotavljaval Chauvelin.

(Dalje prihodnjic).

Učeneec dobro šolsko naobražen se takoj sprejme v manufakturno trgovino. Maribor, Gosposka ul. 17. 645

Krojači in krojačice! Kroje (muštre) izdeluje po poljubnih slikah in po najnovejši modi za dame in gospode strokovni učitelj za krojaštvo Knafelj Alojzij, Ljubljana, Križevniška ul. 2, I. nadstr. 649

V Narodnem domu pri novem gostilničarju Osetu je spet zbirališče vseh Slovanov brez razlike strank. Prvovrstna hrana in pijača. Vsi časopisi. Sprejemajo se vsak dan novi abonenti na hrano. 639 5-1

Največje vrtnarsko podjetje v Jugoslaviji »Vrt«, Džamonje in drugovi, družba z o. z., Maribor. Največji izbor plemenitih sadnih dreves (cepov) v najplemenitejših vrstah in v vseh oblikah. Plemenite vinske trte na ameriških podlogah, kakor tudi cepe in podloge istih. Seme zelenjave, cvetja in gospodarskih rastlin. Cvetje v loncih in razno ukrasno grmovje ter drevje imamo celo. Zahtevajte cenike! 607 10-1

Promog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1-1. 107

Umetniške gosli na prodaj. Vpraša se pri hišniku v Cirilovi tiskarni.

Štev. 29126-24

Dražba lova.

Lovska pravica krajevne občine Vukovski dol se da potom javne dražbe do 31. V. 1928 v zakup. Dražba se vrši v četrtek, dne 6. novembra at. l., ob 9. uri predpoldne v prostorih okrajnega glavarstva v Mariboru v sobi št. 18, pritličje.

Srezki poglavar v Mariboru levi breg,
dne 16. X. 1924.

Dr. Levičnik s. r.

JABOLKA
nekoliko vagonov kupimo. Ponudbo se pošljejo na
S. ŠALZER & DRUG,
Gunduličeva ul. 19 ZAGREB Gunduličeva ul. 19

CUNJE

trojaške, sukunjene in platne odpadke, staro železje, kovano in vlitno, glaževino, kakor odpadke vsake vrste kupujem po najvišjih cenah

A. Arbeiter,
Maribor, Dravska ulica 15.

Zamenjam tudi staro železje, katero je za uporabo, s kovinskimi odpadki in vlitino.

Mehanična vrvarna, terlnica lanu in konoplje ter predilnica
ANTON ŠINKOVEC D. D.

Grosuplje pri Ljubljani

nudi juto, motvoz za šivanje in vezanje vreč, po najnižjih cenah.

Somišljeniki, širite naše liste.